

RESULTATEN NESTKASTEN VOOR TORENVALKEN IN IJSSELMEERPOLDERS 1974Inleiding

De laatste jaren heeft de Torenvalk zich in vele gebieden van ons land kunnen uitbreiden dankzij het plaatsen van grote aantallen nestkasten. Deze kunstmatige nestgelegenheid maakt het mogelijk dat ze zich ook kunnen vestigen op plaatsen waar ze normaliter niet kunnen broeden (Zuidelijk en Oostelijk Flevoland!). Hieruit blijkt dat nestgelegenheid een belangrijke beperkende factor is voor Torenvalken.

Sinds 1969, het eerste jaar dat er met medewerking van de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. nestkasten in Flevoland werden geplaatst, is het aantal kasten en hun plaatsen zeer aan veranderingen onderhevig geweest.

In de eerste jaren stonden de meeste kasten in het riet langs de Gooimeer- en Eemmeerdijk, maar door de ontginning van dit gebied moesten de kasten in 1972 en 1973 verplaatst worden. In de komende jaren vormen de jonge aanplantingen in Oostelijk en Zuidelijk Flevoland een gunstige plaats voor de kasten, maar het is de vraag of ze op de lange duur, als het aaneengesloten bossen zijn geworden, dat nog zullen zijn.

Methode

De nestkasten zijn alle van het "balkontype" met afmetingen van 40 x 40 x 40 cm. De maten, vermeld in het vorige verslag (Korhaan 7 (1) 1973), zijn hiermede gecorrigeerd. De kasten zijn geplaatst op een hoogte van 2 à 2,5 meter.

In 1973 stonden er 9 kasten in Oostelijk, en 10 kasten in Zuidelijk Flevoland. In december 1973 is het merendeel van de kasten in Zuidelijk Flevoland verplaatst terwijl in beide polders bovendien 18 nieuwe kasten werden geplaatst. In april 1974 zijn verder nog 3 kasten bij Lelystad neergezet. Een overzicht van het nestkastenbestand over de jaren 1969 t/m 1974 is gegeven in Tabel 1.

Tabel 1						
plaats:	1969	1970	1971	1972	1973	1974
<u>Z.Flevoland totaal</u>	24	37	37	24	10	13
Gooi- en Eemmeerdijk	21	25	25	12	1	-
Pampushaven	-	5	5	5	5	-
Gemaal de Blocq	3	3	3	3	1	-
Knardijk	-	4	4	4	3	3
Muiderweg	-	-	-	-	-	10
<u>O.Flevoland totaal</u>	-	-	-	-	9	27
Hollandse Hout	-	-	-	-	9	21
overige plaatsen	-	-	-	-	-	6

Resultaten

De bezetting van de nestkasten door Torenvalken, alsmede de aantallen getelde eieren en jongen zijn samengevat in Tabel 2.

Uit dit overzicht blijkt dat het totaal door Torenvalken bezette kasten 25 bedroeg. Twee kasten in Oostelijk Flevoland bleken bezet door Ransvillen; het bezettingspercentage bedraagt dus 73 %.

Tabel 2

plaats	(1)	(2)	(3)	(4)
Muiderweg	10	8	43	37
Hollandse Hout en Knardijk	24	16	78	70
Larserweg	3	1	5	3

(1) = aantal nestkasten; (2) = aantal door Torenvalken bezet;
 (3) = aantal getelde eieren; (4) = aantal uitgevlogen jongen.
 Zie verder de tekst.

In Tabel 3 zijn de bezettingspercentages van de oude (cq. sinds maart 1973 aanwezige) kasten vergeleken met de nieuwe kasten in de Hollandse Hout.

Tabel 3

	aantal kasten	bezet	in %
oude kasten	9	6	67
nieuwe kasten	12	8	67

Misschien blijkt hieruit dat de nieuwe kasten - althans in een jaar met veel Torenvalken zoals 1974 - vlot worden bezet. Het blijkt dat de nieuwe kasten een zelfde bezetting hebben als de oude kasten. Vermeldenswaardig is in dit verband nog dat een omgevallen kast langs de Knardijk die door ons weer overeind was gezet (april), binnen enkele minuten door een paartje Torenvalken werd bezocht.

In Tabel 4 zijn een aantal gegevens samengevat over datum van het eerste ei en het aantal gelegde eieren.

Tabel 4

	(1)	(2)	(3)	(4)
Muiderweg	ca. 4-4	17-4 ca. 9,2 n = 8	5,4	5 - 6
Hollandse Hout	ca. 4-4	17-4 ca. 9,0 n = 15	4,9	3 - 7
Larserweg	ca. 3-5	—	(5)	-

(1) = eerste eidatum vroegste legsel; (2) = gemiddelde datum eerste ei (met spreiding en aantal waarnemingen); (3) = gemiddeld aantal eieren per legsel; (4) = minimale en maximale legselgrootte.

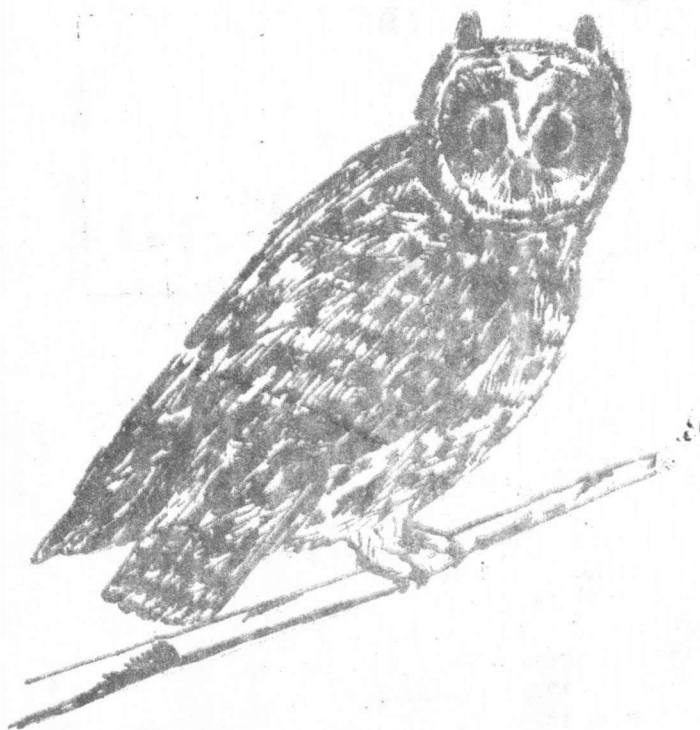
De eerste eidatum van elk broedsel is berekend met behulp van de leeftijd van de jongen, die is bepaald aan de hand van de vleugellengte. Daar de controles in de eerste plaats zijn bedoeld om een indruk te krijgen van de bezetting en het ringen van de jongen, is het aantal gelegde eieren vaak afgeleid uit het maximaal aantal getelde jongen. Dit brengt met zich mee dat het aantal eieren een minimumopgave is omdat jongen vóór de controle kunnen zijn verdwenen. Eieren die niet zijn uitgekomen blijven meestal wel in de kast liggen. Het betreft hier in de meeste gevallen onbevuchte eieren. In 1974 werden in totaal 8 niet uitgekomen eieren gevonden in broedsels met jongen (4 broedsels met 1 ei en 1 broedsel met 4 eieren). Een legsel van 3 eieren, waarvan op 4 mei een ♀ afvloog, was op 16 juni verdwenen. Het opgegeven aantal uitgevlogen jongen (Tabel 2) ligt in werkelijkheid lager omdat de kasten na het ringen van de jongen niet meer werden gecontroleerd. Het verschil is echter niet zo groot, omdat de hoogste sterfte plaatsvindt in de eerste levensweek, terwijl de jongen meestal pas na de 10e levensdag worden geringd.

Meestal worden eind april/begin mei de eerste eieren gelegd, zodat 1974 als een vroeg broedseizoen beschouwd kan worden (Tabel 4). Dit hangt waarschijnlijk samen met het droge voorjaar en de hoge aantallen Veldmuizen in het winterhalfjaar 1973/'74. Deze zelfde factoren hebben waarschijnlijk het hoge aantal broedparen in 1974 mogelijk gemaakt. Het gemiddelde aantal eieren is aan de Muiderweg iets hoger dan in de Hollandse Hout en Knardijk; ter vergelijking kunnen de volgende getallen dienen: omgeving Amsterdam, 1971-1973: 4,62 (58 legsels, Buker en Buurma 1974, Mededelingenblad KNNV-VWG Amsterdam 12-1) en 5,01 (59 legsels, Harder en Osieck 1973, Korhaan 7-1). Nieuw voor ons nestkastenwerk in de Flevopolders waren 2 broedgevallen van Ransuilen in onze kasten. Beide kasten, die op een afstand van ca. 250 m. van elkaar liggen, staan in een hoogopgaand bos waar anderszins weinig broedgelegenheid voor deze soort is. De andere nestkasterreinen bestonden uit jonge aanplant en riet, dus nog nauwelijks geschikt als broedbiotoop voor Ransuilen.

In kast 65 werden op 4 mei reeds 3 jonge Ransuilen aangetroffen, waarvan er op 14 mei nog twee bijna vliegvlugge jongen in de kast aanwezig waren. In kast 64 werd op 7 april een Ransuil broedend op 4 eieren aangetroffen, op 4 en 14 mei was in deze kast één jong aanwezig. Ter hoogte van deze kast vonden wij op 4 mei langs de Larserweg een Ransuil als verkeersslachtoffer. Als deze vondst betrekking had op één van beide ouders van kast 64, dan is het lage resultaat (nl. één jong uit een legsel van 4 eieren) van dit broedseizoen begrijpelijk. Het zou dan het mannetje moeten betreffen, omdat bij overlijden van het wijfje het gehele broedseizoen mislukt zou zijn; bovendien zit het wijfje vrijwel steeds te broeden en wordt door het mannetje gevoerd. Kennelijk zijn de 4 eieren wel allemaal uitgekomen (geen eieren gevonden op 4 mei!), maar zijn de jongen op één na allen doodgegaan omdat er geen voedsel kwam. Het wijfje is voor het laatst overgebleven jong zelf voedsel gaan zoeken.

Tijdens het waarnemen van een fouterende Ransuil boven de berm en grasvelden langs de weg, bleek al gauw dat het niet verwonderlijk is dat ze omkomen: de vogel vloog diverse malen vlak over de druk bereden weg.

Samenvattend mogen we vaststellen dat 1974 een goed jaar was: 25 broedgevallen van Torenvalken met 110 jongen en 2 paar Ransuilen met 4 jongen. Het ligt in de bedoeling het aantal kasten vóór het broedseizoen van 1975 uit te breiden met 10 à 15 kasten, waarbij vooral plaatsen waar Ransuilen verwacht kunnen worden in de belangstelling staan.

E.R.Osieck
Steffenshein 20
Laren (N.H.)